



Universiteit
Leiden
The Netherlands

Review of Lodge T.: 'Politics in South Africa: from Mandela to Mbeki'
Kessel, W.M.J. van

Citation

Kessel, W. M. J. van. (2003). Review of Lodge T.: 'Politics in South Africa: from Mandela to Mbeki'. *Zuidelijk Afrika: Kwartaalblad Over Zuidelijk Afrika*, 7(3), 47. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/4750>

Version: Not Applicable (or Unknown)
License: [Leiden University Non-exclusive license](#)
Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/4750>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Van Mandela tot Mbeki

De dilemma's van democratisch Zuid-Afrika

INEKE VAN KESSEL

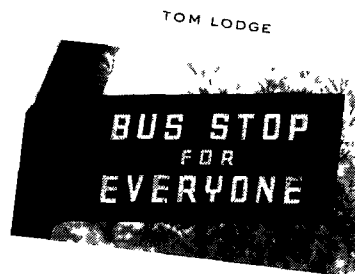
Tom Lodge, *Politics in South Africa: from Mandela to Mbeki*. David Philip/James Curry, Cape Town/Oxford, 2002. 314 p. 99,95 rand. ISBN 0 86486 505 8.

Tom Lodge is bekend geworden als de auteur van een standaardwerk uit 1983 over het zwarte verzet tegen apartheid (*Black Politics in South Africa since 1945*). Sindsdien heeft hij een reputatie verworven als een onafhankelijke, altijd goed geïnformeerde beschouwer van het politieke toneel in Zuid-Afrika. *Politics in South Africa* voldoet aan de standaard die Lodge met zijn eerdere werk heeft gevestigd. Degelijk, maar toch toegankelijk geschreven; een grote mate aan detail-informatie, waarbij toch de grote lijnen niet uit het oog worden verloren; evenwichtig van oordeel, maar zonder dat steeds alle kolen en geiten worden gespaard. Het centrale thema van het boek is het democratisch gehalte van het nieuwe Zuid-Afrika. Lodge signaleert een inherente spanning tussen enerzijds het idee van een liberale, decentraliserende staat die waakt over het begrotingsevenwicht en over eigendomsrechten, en anderzijds het verlangen om de levensstandaard van zwart Zuid-Afrika in snel tempo op te krikken door herverdeling, hoge overheidsuitgaven en een sterke sturende rol van de centrale overheid. Hij gaat uitvoerig in op de problemen van het provinciaal en het lokaal bestuur. Deze bestuurslagen hebben bij uitstek tot taak de dienstver-

lening aan de burgers te verbeteren, maar ze zijn vaak slecht toegerust voor deze taak. Vasthoudend aan de partijbeginselen van democratisch centralisme heeft het ANC de spanningen tussen rivaliserende lokale ANC-machtscentra doorgaans opgelost door versterking van de greep van het landelijk partijbestuur. In sommige gevallen leidde het parachuteren van nieuwe leiders inderdaad tot beter bestuur, maar in andere gevallen, zoals Mpumalanga, versterkten de ingrepen de neerwaartse spiraal. Het aanvankelijke ideaal van een ontwikkelingsmodel met een brede participatie van de bevolking heeft plaatsgemaakt voor van bovenaf gestuurde bureaucratische processen, in de hoop het tempo van *delivery* daardoor te versnellen.

Veel aandacht krijgen corruptie en corruptiebestrijding. Het ANC heeft een gemengde staat van dienst op het vlak van corruptiebestrijding, maar krijgt van Lodge een beter rapportcijfer dan de Nationale Partij. Deze verviel vooral in haar nadagen tot grootschalige, ongecontroleerde corruptie. Interessant is het hoofdstuk over de dilemma's van een democratisch bestel dat draait om één dominante partij met een onaantastbare machtspositie. Lodge wijst op het bestaan van uiteenlopende stromingen en machtscentra binnen het ANC, waardoor de autoritaire neigingen binnen de perken worden gehouden. Maar hij vermeldt ook dat onder Mbeki's presidentschap de interne partijdiscussies worden

verdrongen door een groeiende Byzantijnse hofcultuur, waarin de hovelingen huiveren om hun keizer te mishagen. De veerkracht van *civil society* en het vrij constante vertrouwen van een meerderheid van de burgers in hun regering geven daarentegen hoop voor de toekomst. Het slothoofdstuk over Mbeki's presidentschap begint in de bekende evenwichtige trant, waarin Mbeki's verdiensten als diplomaat, verzoener en pragmaticus worden geprezen. Maar eenmaal aanbeland bij het aidsdrama, wordt het zelfs voor Lodge moeilijk om genuanceerd te blijven. Mbeki's halsstarrige omhelzing van het minderheidsstandpunt van aidsdissidenten ("Aids wordt niet veroorzaakt door het hiv-virus") verhindert een effectieve aidsbestrijding. Voor toekomstige geschiedschrijvers, zo verwacht Lodge, zullen de prestaties van Mbeki's regering bij de opbouw van een democratische rechtsstaat worden overschaduwed door het falen van het aidsbeleid •



POLITICS IN SOUTH AFRICA
(FROM MANDELA TO MBEKI)

GESIGNALEERD

Marion Hoekveld en Michel Pellanders, *Kalahari – Verhalen uit zuidelijk Afrika*. Lees- en kijkboek voor kinderen vanaf 10 jaar over de Bushmen in de Kalahariwoestijn. Alsof je zelf in de Kalahari loopt. KIT Publishers, Amsterdam, 2003. 84 p., ff 15,80. ISBN 90 6832 968 5.

Antjie Krog, *Relaas van een moord* (vertaling Robert Dorsman) Novelle

over persoonlijke dilemma's tijdens apartheid. Schrijfster raakt betrokken bij moord en moet kiezen tussen eigen veiligheid en principes. Podium, Amsterdam, 2003. 93 p., ff 12,50. ISBN 90 5759 245 2.

Lynette Brasfield, *Een speling van de natuur* (vertaling Bert Meelker) Vrouw keert na twintig jaar terug naar Zuid-Afrika en wordt opnieuw geconfronteerd met pijnlijke

jeugd, schizofrene moeder en apartheid. Arena, Amsterdam, 2003. 286 p., ff 19,50. ISBN 90 6974 503 8.

Kader Abdollah, *Portretten en een oude droom*. Iraanse journalist uit Amsterdam maakt reis in Zuid-Afrika. Vroegere kameraden uit het Iraanse verzet gaan in gedachten met hem mee om te proeven van de vrijheid. Botsing van culturen van Nederland, Zuid-Afrika en

Iran. De Geus, Breda, 2003. 187 p., ff 18,75. ISBN 90 445 0238 7.

Nadine Gordimer, *De Buit en andere verhalen* (vertaling Ruth Visser) Tien nieuwe verhalen van inmiddels 80-jarige Zuid-Afrikaanse schrijfster vol onverwachte perspectieven op hedendaagse wereld, met grote rol voor het (nood)lot. Bert Bakker, Amsterdam 246 p., ff 18,95. ISBN 90 3512 53 04